

PORTRÉK A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TAGJAIRÓL II.

Szerkesztette
HAMZA GÁBOR

AKADÉMIAI KIADÓ

A kiadvány a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával készült.

Társszerkesztő
Deák Péter

Írta

Földi András, Hamza Gábor, Herger Csabáné, Képes György, Kőhalmi László,
Lengvári István, Schweitzer Gábor, Szabadfalvi József, Szabados Tamás,
Vékás Lajos

ISBN 978 963 454 908 6

Kiadja az Akadémiai Kiadó
1117 Budapest, Budafoki út 187–189. A. ép. III. em.
www.akademiai.hu

Első magyar nyelvű kiadás: 2024

© Deák Péter, Földi András, Hamza Gábor, Herger Csabáné, Képes György,
Kőhalmi László, Lengvári István, Schweitzer Gábor, Szabadfalvi József,
Szabados Tamás, Vékás Lajos, 2024
© Akadémiai Kiadó, 2024

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás,
a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is.

Printed in Poland

Király Tibor (1920–2021), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja

A kelet-szlovákiai Málca községben 1920. július 11-én született Király Tibor, egy négygyermekes lelkészcsalád harmadik gyermekeként. Középiszkoláit Eperjesen, míg jogi tanulmányait Pozsonyban végezte, megalapozva szlovák, cseh és német nyelvtudását.

1943-ban jogi doktori oklevelet szerzett Pozsonyban a Komenský Egyetemen (1939 és 1954 között az egyetem neve Slovenská Univerzita volt), majd ügyvédjelöltként működött a háború végéig. A kitelepítés elől testvéreivel menekülve önként hagyta el Csehszlovákiát. 1948-ban honosította diplomáját Magyarországon, és különféle beosztásokban a rendőrségen teljesített szolgálatot.

1951-től egészen élete végéig az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán oktatta a büntetőeljárás jogot, ahol két cikluson át (1961–1967; 1976–1979) dékáni, míg egyszer az egyetem rektorhelyettesi (1967–1971) tisztségét látta el. 1962-ben nevezték ki egyetemi tanárnak. Emellett tanszékvezetői és kari intézeti igazgatói megbízást is betöltött. Vezette a Művelődési Minisztérium Felsőoktatás-politikai Főosztályát, és nevéhez fűződik az akkori „felsőoktatási” törvény kodifikálása, valamint a rendszerváltást követően a Felsőoktatási Törvényelőkészítő Bizottság irányítása.

Király Tibornak meghatározó szerepe volt a Károli Gáspár Református Egyetem alapításában és a KRE Állam- és Jogtudományi Karának beindításában.

Tudományos pályafutását tekintve kandidátusi értekezését 1959-ben *„A védelem és a védő a büntető ügyekben”* címmel, akadémiai doktori értekezését pedig *„Büntetőítélet a jog határán. Tanulmány a perbeli igazságról és*

valószínűségről” címmel 1971-ben védte meg. 1979-ben választották a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává. 1987-ben lett az MTA rendes tagja. 1993 és 1996 között a Magyar Tudományos Akadémia elnökségének választott tagja volt, a társadalomtudományokat képviselve.

Számos hazai és nemzetközi tudományos társaságban viselt tisztséget. Ezek a teljesség igénye nélkül a következők: a Nemzetközi Büntetőjogi Társaság (AIDP) magyar nemzeti csoportjának elnöke, majd a társaság igazgatótanácsának tagja; a Magyar Jogász Egylet tiszteletbeli elnöke, a Magyar Kriminológiai Társaság alapító elnöke, a Bethlen Gábor Alapítványnak kuratóriumi tagja volt. 1991-ben Kosáry Domokos MTA-elnök felkérésére vezette azt a bizottságot, mely az 1949-ben kizárt akadémikusokat rehabilitálta. Egyebek közt elnyerte az Akadémiai Díjat (1965), az Apáczai-Csere János-díjat (1980), a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét (1994), a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetését (2020), megkapta a Széchenyi-díjat (1991), a Szent-Györgyi Albert-díjat (1992), a Bethlen Gábor-díjat (2010), és 2011-ben a Magyar Tudományos Akadémia az általa adományozható legmagasabb kitüntetéssel, az Akadémiai Aranyéremmel ismerte el életművét.

Budapesten, életének 102. évében, 2021. december 28-án hunyt el, utolsó útjára barátai és tisztelői a Fiumei Úti Nemzeti Sírkertben kísérték el.

Király Tibor számára a közjognak az a területe jelentett kihívást, amelynek alapvető társadalmi rendeltetése a közrend és a közbiztonság védelmezése. A büntügyi diszciplínák szinte valamennyi ágában maradandót alkott, de legkiemelkedőbb munkái a büntetőeljárás jog területén születtek.

Kandidátusi értekezésének monografikus formában megjelent változata, *A védelem és a védő büntető ügyekben* (Budapest, 1962) című munka 1945 után a büntügyi szakirodalom gyöngyszeme. Király Tibor szerint *„A büntetőeljárás három egymástól elkülönített alapvető funkció: a bűnüldözés (a vád), a védelem és az ítékezés funkcióján nyugszik. Ha ezek egybeolvadnának, vagy közülük bármelyik is hiányoznék, a büntetőeljárás elveszítené a mai jellegét, és egészen mássá alakulna át. E tekintetben a védelem a többi két funkcióval teljesen egyenrangú”*. Király professzor a védelem szükségessége mellett foglalt állást. Szembeszállt azokkal a hiedelmekkel, amelyek a védelmet a vádlott magánügyének tekintik, de azzal a tévhitel is, amely szerint a védelem akadályozza az anyagi igazság érvényesülését, s az igazság kerékkötője. Elvi élel mutatott rá, hogy a védelem közérdekű funkció, és egyenlő értékű a büntetőeljárás másik két funkciójával (a váddal és az ítékezéssel). *„A büntetőeljárás humanitására és kulturáltságára nem csak az a jellemző, mennyiben tartják meg a törvény írott szavát. A törvény betűinek a megtartása mellett is lehetséges durva, kíméletlen bánásmód. Ez pedig nemcsak*

a terheltnék van ártalmára, hanem az eljáró szervek tekintélyének is. Az írott norma által kifejezetten nem szabályozott helyzeteket, mint tudjuk, az alapelveknek megfelelően kell megoldani. Így pl. figyelemmel kell lenni arra, hogy a tárgyaláson a terhelt épp olyan ügyfél, mint a vádló, s ezért egyforma módon kell mindkettővel érintkezni. A bírónak nem szabad elfogultnak lennie és elfogultan viselkednie.”

Király Tibor munkásságában központi szerepet játszott a büntetőperbeli igazság keresése, a bírói ítélet valósághoz való viszonya, az igazságszolgáltatás tevékenységének, lehetőségeinek és korlátainak feltárása. Korszakos jelentőségű közleményének számít akadémiai doktori értekezésének monografikus változata, a *Büntetőítélet a jog határán. Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről* (Budapest, 1972). Művében kora tudományos kutatásait megelőzve felveti a téves bírósági ítéletek (Justizmord, miscarriage of justice) problematikáját. *„A bíróságok Magyarországon évente mintegy 100 ezer büntetőügyet bírálnak el, és ezt a munkát kb. 300 elsőfokú bírósági tanács végzi. Szinte elképzelhetetlen, hogy ilyen tömegű ügyben és ennyi tanács döntései között már csak a statisztikai valószínűség szerint is ne volna olyan döntés, amely teljesen vagy részben tévedésen alapul. A tévedés a tényállásban hamis ítéletet okoz, a hamis ítélet tehát rendszerint annak a következménye, hogy a bíróság az igazságot valamilyen okból nem ismerte fel és nem jelentette ki.”*

Király akadémikus filozófiai mélységű megközelítéssel és szemantikai igényességgel elemezte a bizonyításelmélet ingoványos területeit. A kijelentés igazsága nem függ attól, empirikusan vagy más úton tudjuk-e bizonyítani. Ha kijelentjük: *„A Marson van élet”, ez attól függetlenül igaz vagy hamis, van-e rá bizonyíték vagy sem. Az ember azonban nem tudja megítélni az igazságot bizonyíték nélkül: »Az a kijelentés, hogy a Marson van élet, igaz (hamis)«. A bíróság a vádlottról bizonyíték nélkül is mondhatná, hogy »bűnös« anélkül hogy akár maga is megítélhetné, igaz-e az vagy sem. Ha így ítélnének, a döntések egy része igaz, másik része hamis lenne, a statisztikai valószínűségnek megfelelő megoszlásban. A társadalom és a jog számára az ilyen ítélkezés elviselhetetlen. A jog megfogalmazza a követelményt, hogy a bűnösség csak bizonyítékok alapján legyen kimondható”* (Budapest, 1972).

Király professzor világosan látta a jogásképzésben érzékelhető feszültségeket és ellentmondásokat. *„Az egyetem nem képes megtanítani mindazt, amire bármely szakterületen szükség lehet, sőt célját tévesztett kísérlet lenne a gyorsan változó, a normahierarchiában alacsony szintre tartozó normákból (miniszeri rendeletekből, utasításokból) összeállt szabálytömeget elsajátíttatni... A felsőfokú képzéstől nem azt várják el, hogy »naprakész« szakembert bocsásson ki, hanem olyant, aki ismeri szakmájának tudományát, fő törvényszerűségeit, problématípusait, és képes azok megoldására. A jogásképzésben mindez azt je-*

lenti, hogy nem kell őt megtanítani minden részletszabály ismeretére, a jogászai technika minden fogására, mindenféle irat szerkesztésére” (1976).

Szakmai zsinórmértékként szolgálnak bármely kor jogalkotója számára a büntetőeljárás-jogi kodifikációval kapcsolatos megállapításai: „A ma kodifikátorának elsőrendű kötelessége és felelőssége, hogy olyan törvényt fogalmazzon meg, amely hatékony a büntetőjogi felelősségre vonásban, és egyaránt óvja mind a társadalmat, mind a polgárait. Emellett terheli őt történeti felelősség, mert azokat a legjobb hagyományokat kell folytatni, amelyeket Magyarországon a múltban megteremtettek és követtek. A legtöbb garanciát, a legjobb elveket magába foglaló törvényt kell alkotnia arra törekedvén, hogy meghaladja a nagy elődöket, és példamutató legyen a jövő számára. A büntetőeljárás jognak mindig, mindenütt – ha csak nem akar a féktelen elnyomás eszközévé vagy a bűnöző tehetetlen bűnpártolójává lenni – kényes egyensúly megteremtésére kell törekednie. Biztosítani kell egyfelől a társadalmat arról, hogy felelősségre vonják azokat, akik a büntető törvénybe ütköző módon szegték meg a társadalom normáit. Másfelől biztosítani kell a polgárokat, hogy a bűnözők elleni fellépés során a hatalom nem fogja a jogait alaptalanul és mértéktelenül korlátozni, és nem fogja őket lépten-nyomon zaklatni. A két érdek összehangolásának, egyensúlyban tartásának a művészi megalkotásával formálható meg az eszményi büntetőeljárás jog” (1985).

Tudományos munkásságának csekélyebb szeletét képezik a büntetőjoggal, illetve a kriminológiával kapcsolatos tanulmányai. Nem akart és nem lett a hivatalos büntetőpolitika elvtelen kiszolgálója, mintha szándékosan a kriminálpolitikai széljárással szemben evezett volna. Amikor még illet skandálni a bűnözés közelgő megszűnéséről szóló bárgyú tételt, akkor arra intett, hogy hosszú időre be kell rendezkednünk egy olyan életre, amelyhez hozzátartozik a bűn és a büntetőjog. „A társadalom sok mindenért fizet adót: a motorizációért a közlekedési balesetekkel, a technikai forradalomért a hulladéktermeléssel és a természetes környezet romlásával. A bűnözés alapján valószínűleg a megmaradt egyenlőtlenségekért, az egyenlőtlen esélyekért fizetett ár, és olyannak tűnik, mintha sorsszerűen torz árnyékaként kísérné a társadalmat. A mai embernek sajnos fel kell magát vértéznie az elviselésére, és eszközöket kell fenntartania, és újakat keresnie, hogy megelőzze, ami megelőzhető, és korlátozza, ami korlátozható a bűnözésben. Mindez része a társadalom önvezérlő rendszerének, amivel önmagát óvja, fenntartja és javítja” (1978). „A bűnözés megszüntetése ma irreális célkitűzés volna. Az állam a polgárainak csak azt ígérheti, hogy a bűnözést ellenőrzése alatt tartja, fellép a bűncselekmények elkövetőivel szemben, fáradozik a hathatós megelőzésen” (1984).

A büntetőjogról vallott felfogása máig érvényes és követendő tételeket fogalmaz meg. „A büntetőjog léte tulajdonképpen annak is az elismerése, hogy a

közbatalom nem képes hiánytalanul megóvni mindazt, ami a polgárai számára becses: életüket, méltóságukat, vagyonukat. Ha tehát nem tudja a bajnak elejét venni, akkor ígéri, legalább utánanyúl a bajkeverőknek. Amikor ezt az állam magára vállalja, egyben tiltva a magánbosszút, monopolizálva a büntetőhatalmat, azt is magára vállalja, hogy meghatározza, mik a bűncselekmények, mikor él büntető hatalmával. A büntetőhatalom azonban kétarcú, mert egyfelől óvja a társadalom biztonságát, polgárainak nyugalmát, másfelől azonban – éppen, mert hatalom – olyan eszközöket vesz igénybe, amelyek sértik vagy legalábbis korlátozzák a polgárok jogait. Ez a kettősség, ez az ellentmondás kényszeríti ki a kérdést: meddig terjed a büntetőhatalom, vannak-e ismert és elismert korlátai?” (1988).

Büntetőjogi szakmai érdeklődési körébe tartozott a – bűnügyi tudományokban sokat vitatott – társadalomra veszélyesség fogalmi mibenlétének meghatározása. A társadalmi veszélyességnek törvénybe iktatását, elhelyezését az általános bűncselekmény-fogalomban, nem tekintette a törvényhozó számára sem számottevő útmutatónak, sem korlátozó tényezőnek. „Társadalomra veszélyesnek valamilyen történet, cselekvést, nem-tevést és ezeknek valamilyen következményét tartjuk. A társadalmi veszélyesség nem természeti jelenség, de még csak nem is társadalmi jelenség vagy folyamat önmagában, hanem hozzájuk tapadó tulajdonság, amelyet valamilyen értékkel való összehasonlítás alapján fedezünk fel. A társadalmi veszélyesség a realitás és érték közötti viszony gondolati és néha érzelmi reflexiója. A vízáradás vagy az infláció csak értékelés alapján nevezhető hasznosnak vagy veszélyesnek. Vegyük további példának az ember halálát, amely bekövetkezhet betegség, öngyilkosság, véletlen baleset, másik ember gondatlan vagy szándékos cselekvése miatt. A halál, amíg csak mint természeti jelenséget tartjuk számon, addig a valóság egy darabja, de mihelyst mint társadalmi jelentőségű tény is értékeljük, nevezhetjük tragikusnak, nehezen tudomásul vehetőnek vagy megváltónak” (1988).

Műveiben a sokszínű valóság részeként jelennek meg a bűnügyi tudományok értékei, ezért a tárgyalta problémák hitelessége, igazságtartalma szűkebb szakmai keretein kívül is értékelhető. „A büntetőjog szerepe, jelentősége a bűnözés társadalmi kezelésében tagadhatatlan, de emellett mindig hangsúlyozzuk, hogy a büntetőjognak csak másodlagos, kiegészítő szerepe van, csak a végső eszköz azok között, amelyekkel fellépünk a negatív társadalmi jelenségek ellen. A bűnözést ugyanis olyan erős társadalmi törvények váltják ki és alakítják, amelyekkel szemben a büntetőjog önmagában gyengének bizonyul. Bárha elegendő volna annyit tenni, hogy büntetünk, és ezzel máris minden rossznak a végére járunk. Ez utópia. Az, amit a büntetőjog a bűnözés ellen tehet és tesz, olyasvalami, mint a folyó mentén a gát, amely képes az áradást mederben tartani, de az áradást megszüntetni nem tudja. A bűnelkövetők egy része szociálpolitikai keze-

lést kíván, és a bűnözés egy részének a megelőzése is szociálpolitikai eszközökkel érhető el. Tudjuk, hogy a bűnelkövetők, a büntetőtörvényekkel szembekerülők között nagy számban találhatók a társadalom periferiáján élők. Az elitéltek szocializálása érdekében sokat tehet és tesz például a szabadságvesztés-végrehajtás, melynek során tanítják az írni-olvasni nem tudókat, szakismeretekre oktatnak. De azért mégse gondoljuk, hogy a börtön a szabad életre nevelés legjobb iskolája. A bűnözésnek vannak olyan területei is, ahol nem a szociálpolitikai intézkedések, hanem a büntetőjogon kívüli, más preventív eszközök alkalmazása szükséges. A lopás mint a leggyakoribb bűncselekmény mellett második helyen az ittas vezetés áll. Valószínű, hogy e bűncselekmény megelőzésére leginkább nem a szociálpolitika alkalmas; ugyancsak nem a szociálpolitika körébe utalható a gazdasági bűnözés. A bűnözés és a megelőzés sokféle gazdasági, szervezeti, társadalompolitikai, jogi eszköz felhasználását indokolja, amelyek köréből természetesen a büntetőjog sem hiányozhat. Tévedés volna azonban a büntetőjogtól többet elvárni, mint amire képes. A büntetőjog nem szüntetheti meg a gazdasági-társadalmi életben jelen levő zavarokat, nem képes arra, hogy egymaga javítsa a társadalmi morált” (1986).

A proletárdiktatúra időszakában olyan, burzsoának tekintett kutatási témákkal (ártatlanság véelme, emberi jogok) is foglalkozott, melyek művelése az önkényuralmi rendszerben kerülendőnek számított. „A szocialista jog nem dobálhatja ki az ablakon a demokratikus intézményeket és elveket azszal a felkiáltással, hogy liberális szaguk van... Aki minden büntető ügyre nézve megállapítaná a terhelt exkulpáló kötelességét, az menthetetlenül a bűnösség véelmének az alapjára helyezkednék. Ilyesmit ma senki sem akar magára vállalni, s ezért nem is állítja senki, hogy a terheltnek általában kell bizonyítania az ártatlanságát. Csak arról van szó: ha már a terhelt ellen komoly bizonyítékokat hoztak fel, a felmentést úgy lehet elérni, hogy ő nemcsak hivatkozik a mentő körülményekre, hanem azokat bizonyítja is. Ez ellene szól állítólag az ártatlanság véelmének, mert íme, bizonyítják az ilyen esetek, hogy a terheltnek kell bizonyítania az ártatlanságát” (1958). Király Tibor szerint vakság volna „nem látni, hogy az ártatlanság véelmének tényleges érvényesülése előtt jelentékeny akadályok állanak. És most nem is gondolok a közvélemény nyomására, a sajtóra, a tömegtájékoztatási eszközökre, amelyek nem ritkán a bíróságot megelőzve gyorsan, elhamarkodva hozzák meg a maguk ítéletét. Az ártatlanság véelme ui. – még ha homályos elvről és általános érvényű kulturális normáról van is szó, mégis – elsősorban a büntető eljárás normája, a sajtó normái meg mások.” Az ártatlanság véelmének egyik legproblematisabb mezeje, hogy a tisztességes polgároknak kijáró bánásmódban való részesítés... „mert a nyomozótól vagy az ügyésztől, aki belsőleg meg van győződve a gyanúsított bűnösségéről, kell elvárni a jogokat tiszteletben tartó méltányos és udvarias magatartást. Ez egyszerűbben elérhető,

ha a terhelt szabadlábon van, és a feltételezett bűne különben sem égbekiáltó. Az ártatlanság vélelmének azonban már csak halvány visszfénye dereng, amikor a terhelt ellen kényszerintézkedést alkalmaznak, mint a személymotoszás, házkutatás, a megbilincselés vagy az előzetes letartóztatás” (1987). „Az ártatlanság vélelmének jelentősége különösen két egymással összefüggő vonalon mutatkozik meg: szabályozza a bizonyítási kötelezettséget, amely a nyomozó hatóságot majd a vádlót terheli – és magában foglalja az in dubio pro reo szabályát. A büntető-eljárási jogra igen jellemző és a terhelt (gyanúsított, vádlott) számára igen fontos, hogy azonos jogai és lehetőségei vannak-e a védelemnek mint a bűnüldöző hatóságnak. Az emberi jogok érvényesülését minden területen, s természetesen a büntetőeljárásban is, két aspektusból vizsgálhatjuk. Egyrészt fontos megnéznünk a jogi normák előírásait abból a szempontból, hogy azok megfelelnek-e haladó eszményeknek, másrészt figyelembe kell vennünk, hogy a jogszabályokban előírtak megvalósulásának megvannak-e a társadalmi-gazdasági feltételei, létrehozták-e és megfelelően funkcionálnak-e azok a szervezetek, intézmények, amelyek nélkül a jogszabály bármilyen szép és fontos előírása is csak írott szó lehet, és megteremtették-e a működésükhöz szükséges anyagi-technikai feltételeket. Mindez azt mutatja, hogy az emberi jogok érvényesülésének problémáját nem elég jogdogmatikai, normativista oldalról megközelíteni, hanem komplex társadalmi szemléletre is szükség van” (Gödöny–Kertész–Király, 1979).

A bűnözés elleni küzdelmet mindig a jogállami büntetőeljárás keretei között tartotta kivitelezhetőnek. „Jogállamban zavaró elem a bűnözés, amely mindig az általa védett érdekek és értékek ellen irányul; ezt azonban korrigálhatja az igazságszolgáltatás. Tényleges veszélyt a latens (a hatóság által nem regisztrált) súlyos bűnözés hoz, valamint ha az elkövetők (tettesek, felbujtók, gyilkosok, rablók, vesztegetők és megvesztegetettek) kilétét a hatóságnak nem sikerül megállapítani – mert ezek azok az esetek, amikor a jog nem hatályosult és tehát a jogállam eredménytelen maradt. Mit tegyen tehát az állam, amely jogállam akar lenni? Fokozza-e a bűnüldözés hatékonyságát, erősítse a rendőrséget, javítsa szociális intézkedésekkel az egyenlőtlenek esélyegyenlőségét, támogassa a kulturális szint emelésére irányuló törekvéseket? Sokan sokféle receptet írnak fel, sokan a bűnmegelőzés komplex programjait (szociális, kulturális, egészségügyi programokat, a közigazgatás, rendőri tevékenység jogi-technikai feltételei javításának, a börtönpopuláció gondozásának, utógondozásának programjait) dolgozzák ki, és hisznek a sikerükben. De mindez olyan, mint a gát a folyó mentén, amely az áradást nem szünteti meg, csak összébb szorítja” (1995).

Professor emeritusként írta meg egyszerzős egyetemi tankönyvét *Büntetőeljárási jog* (2000) címmel, melyben vélemények, elméleti nézőpontok ütköztetése helyett – egyetemi tanári címéhez méltóan – hirdette, amit a büntetőeljárási jogról tudnivalónak tekintett. A tankönyvben saját tudomá-

nyos nézeteit foglalta össze, s azok érvényességét a tételes jogi szabályozás mikéntje jóformán nem is érinti.

Király professzor nyelvtudásának köszönhetjük, hogy az 1819-ben megjelent, a büntetőjog első magyar egyetemi tankönyvét, Vuchetich Mátyás latin nyelvű munkáját magyarul is olvashatja (Budapest, 2010) az érdeklődő szakmai közönség.

A büntetőeljárás-jog tudományának vezető művelőjeként Király akadémikus két büntetőeljárás törvény (1973. évi I. törvény, 1998. évi XIX. törvény) megalkotásában igyekezte érvényre juttatni kutatói meggyőződését. „*A ma kodifikátora korszakfordulón állva lát hozzá tevékenységéhez... a leendő büntetőeljárás jog számára két irányadó fontos elemet kell hangsúlyoznom. Az egyik az, hogy a büntető igazságszolgáltatás az Alkotmánnyal összhangban más új, megváltozott szerepet: a jogállamhoz illő, osztályfelfogultságtól mentes, az ember jogait és méltóságát óvó szerepkört kap. A másik az, hogy az eddiginél is erősebben kell kötődnie azokhoz a nemzetközi normákhoz, most már az Európai Emberi Jogi Egyezményhez is, amelyek a büntetőeljárás jog és büntető igazságszolgáltatás számára irányadó normákat tartalmaz*” (1993).

Világosan, egyszerűen, ugyanakkor szemléletesen, történelmi és irodalmi adalékok lenyűgöző tárházát felhasználva kereste és találta meg a bűnügyi tudományok jóról és rosszról alkotott felfogásának kalandos múltját, értékelte jelenét és kutatta lehetséges jövőjét.

Király Tibor életútja példája annak, hogy a szellemi talentum és a személyiséget meghatározó humanista értékrend képes kifogni a legsötétebb történelmi korok rontásán is. Az elmélet művelése és az egyetemi katedra elnyerése az ő esetében nem menekülés volt, hanem rátalálás arra az útra, amelyen haladva a legbecsesebb egyetemes és nemzeti javaink védelmében a legtöbbet tehetette.

Kőhalmi László

Király Tibor főbb munkái

Kihágások a magyar jogban. In: Tanulmányok az állam és jog kérdései köréből. Móra Mihály (szerk.). Jogi és Államigazgatási Könyv- és Folyóiratkiadó, Budapest, 1953, 87.; *A szabálysértések.* Állam- és Igazgatás 7. évf. 1955/9. sz., 549–555.; *Az ártatlanság vételeme.* In: Jogtudományi Közlöny 13. évf. 1958/7–8. sz., 277–289.; A védelem és a védő büntető ügyekben. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962, 295.; *Büntetőítélet a jog határán. Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967, 336.; *Fejezetek a magyar büntető eljárásjog történetéből.* Tankönyvkiadó Vállalat, Budapest, 1977, 31.; *Die Möglichkeit der gerechten richterlichen*

Entscheidung. Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae. Sectio iuridica 22. tom. 1980, 77–98.; *A büntetőjog és a garanciák.* In: Gazdaság és Jogtudomány 15. köt. 1981/1–2. sz., 1–12.; *A büntetőeljárás jog reformja elé.* In: Magyar Jog 40. évf. 1993/5. sz., 257–261.; Jogalkotás és jogállam. *Magyar Szemle* 4. évf. 1995/1. sz., 12–23.; *Büntetőeljárás jog.* Osiris Kiadó, Budapest, 2000, 593.

Felhasznált irodalom

Bárd Károly: *A bűnbeesett büntetőjog: Gondolattöredékek Király Tibor hetvenedik születésnapján.* In: Király Tibor professzor 70 éves. Kriminológiai közlemények 33. Kratochwill Ferenc (szerk.). Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1990, 13–23.; Bárd Károly: *Éveim Király Tiborral – töredékes tisztelgés barátom előtt.* In: Király Tibor emlékkötet. Czine Ágnes (szerk.). Orac Kiadó, Budapest, 2022, 32–42; Domokos Andrea: *Király Tibor professzor a Károlin.* In: Király Tibor emlékkötet. Czine Ágnes (szerk.). Orac Kiadó, Budapest, 2022, 104–114; Gödöny József – Kertész Imre – Király Tibor: *Az emberi-állampolgári jogok garanciái a magyar büntető eljárásban.* In: jogtudományi Közöny 34. évf. 1979/6. sz., 315–320.; Gönczöl Katalin: A jogot a valósággal együtt kell felfedeznünk. Király Tibor egyetemi tanárral, az MTA levelező tagjával, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara Bűnügyi Tudományok Intézetének igazgatójával beszélget Gönczöl Katalin. *Társadalmi Szemle* 41. évf. 1986/6. sz., 64–70.; Gönczöl Katalin: „A jogot a valósággal együtt kell felfedeznünk.” In: Király Tibor professzor 70 éves. Kriminológiai közlemények 33. Kratochwill Ferenc (szerk.). Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 1990, 40–54.; Fantoly Zsanett: Büntető eljárásjog a humanizmus szemléletrendszerében – A százéves Király Tibor akadémikus tiszteletére. In: *Belügyi Szemle* 68. évf. 2020/9. sz., 173–177.; Fenyvesi Csaba: *A ténytudományos kriminalisztika segítő testvérei.* In: Király Tibor emlékkötet. Czine Ágnes (szerk.). Orac Kiadó, Budapest, 2022, 142–153.; Finszter Géza: Király Tibor (1920–2021) Nekrológ. In: *Belügyi Szemle* 70. évf. 2022/1. sz., 419–423.; Herke Csongor: Király Tibor emlékére. In: *JURA* 28. évf. 2022/1. sz., 135–138.; Király Tibor: Az ártatlanság vélelme. In: *Jogtudományi Közöny* 13. évf. 1958/7–8. sz., 277–289.; Király Tibor: *A védelem és a védő büntető ügyekben.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962; Király Tibor: *Büntetőítélet a jog határán: Tanulmány a perbeli igazságról és valószínűségről.* Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1972; Király Tibor: *A jogászképzés újabb reformja felé.* In: Magyar Jog 23. évf. 1976/5. sz., 380–385.; Király Tibor: *Kilátások a bűnözés megszűnésére.* In: Jogtudományi Közöny 33. évf. 1978/6. sz., 297–303.; Király Tibor: *A magyarországi bűnözés kis tükre.* In: Magyar Tudomány (91.) 29. köt. 1984/9. sz., 652–662.; Király Tibor: *A büntető eljárási jog útjai.* In: Magyar Jog 32. évf. 1985/3–4. sz., 252–258.; Király Tibor: *Mit ér az ártatlanság vélelme?* In: Magyar Jog 34. évf. 1987/12. sz., 1019–1024.; Király Tibor: *A büntetőhatalom korlátai.* In: Magyar Tudomány (95. évf.) 33. évf. 1988/10. sz., 745–759.; Király Tibor: *A büntetőeljárás jog reformja elé.* In: Magyar Jog 40. évf. 1993/5. sz., 257–261.; Király Tibor: Jogalkotás és jogállam. In: *Magyar Szemle* 4. évf. 1995/1. sz., 12–23.; Király Tibor: *Büntetőeljárás jog.* Osiris Kiadó, Budapest, 2000, 593.; Korinek László: *In memoriam Király Tibor (1920–2021).* In: *Jogtudományi Közöny* 77. évf. 2022/1. sz., 47–48.; Tóth Mihály: *Hol az igazság mostanában?*

In: Kodifikációs kölcsönhatások. Tanulmányok Király Tibor tiszteletére. ELTE Jogi Kari Tudomány 36. Hack Péter – Horváth Georgina – Király Eszter (szerk.). ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016, 17–29.; Vuchetich Mátyás: *A magyar büntetőjog rendszere. I. Könyv Elméleti büntetőjog*. Fordította: Király Tibor. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010.